

Kettőscsillagok

2005 szeptembere és októbere folyamán 7 észlelő 57 megfigyelést küldött be. Az elmúlt időszakban szerényebb mennyiségű észlelés érkezett. Bár kevesebb az észlelt párok száma, az észlelések minősége nem hagy kívánnivalót maga után.

Észlelő	Észl.	Műszer
Berente Béla (Kocsér)	8	23 Y
Görgei Zoltán (Tamási)	6	9 L
Kelley István (Füzesabony)	6	8L 20 T
Papp Sándor (Kecskemét)	16	24,4 T
Schné Attila (Gyulafirátót)	3	23 Y
Stickel János (Szentendre)	15f	8 L
Vaskúti György (Vaskút)	3	20 T

00100+1109 STF 5 1828 2000 32 160 159 8,4 7,6 5,54 9,44

Berente (23 Y, 300x): Hatalmas fényesség-eltérésű standard kettős. A főcsillag kékes fehér, mellette PA 170°-ra, látszik a rendkívül halvány társ.

Papp (24,4 T, 178x): Standard, de erősen eltérő pár. A: sárgásfehér, B fehér. PA 165°.

00209+1059 BU 1093 1889 2003 99 54 117 0,4 0,7 6,73 8,55

Berente (23 Y, 300x): Már ennél a nagytáznál is látszik a társ szorosan a főcsillaghoz ragadva. 487x: Hajszál réssel bontott eltérő fényességű nagyon szoros kettős. PA 110°. A főcsillag sárgásfehér színű.

Papp (24,4 T, 120x): Nem bontja, de megnyúlt diffrakciós kép. 239x: Lefűződő korongok, eltérőek. PA: 120°.

00399+2126 STF 46 1830 2003 94 193 195 6,4 6,6 5,56 8,49

Görgei (9 L, 48x): Nagyon eltérő standard pár, sárga főcsillaggal. PA 195°.

Kelley (8 L, 120x): Erősen eltérő, de mégis könnyen látható kettőscsillag. PA 210°-ra becsülhető, a szögtávolság standard.

Papp (24,4 T, 120x): Könnyű, standard, eltérő pár, napsárga (narancsos), sárgásfehér. 178x: PA: 190°.

01269+0332 STF 122 1831 2003 82 314 328 7,2 5,9 6,65 9,51

Görgei (9 L, 200x): Elsőre nem könnyű látvány ez a nagyon eltérő fényességű, standard szögtávolságú pár. PA 340°.

Papp (24,4 T, 120x): Standard, de erősen eltérő pár. Sárgásfehér-fehér. 178x: PA: 310°.

Schné (23 Y, 150x): Könnyen bontja, nyílt, de eltérő pár. Nagyon szép kettős. PA 315°.

Berente (23 Y, 406x): Fényes, szoros kb. 1,5-es kékesfehér kettős. Eltérő fényességűek. PA 275°-ra.

Görgei (9L, 200x): Közel korongnyi réssel bontott, eltérő fényességű, sárga színű pár. PA 275°.

Kelley (8L, 120x): Nagyon szépen, réssel bontott kis eltérésű pár. Bár szoros, a lencse gond nélkül szétszedi. Nyugati irányban hagyja el a LM-t, szeparációja 1"-1,5" lehet. Az észlelést a 200-as Newton is megerősíti, ezzel kényelmes a bontás 200x-os nagyítással.

Papp (24,4 T, 120x): Már bontott, szoros (2") eltérő fehér pár. 178x: PA: 270°.

Schné (23 Y, 100x): 100x-nál a megnyúltság látszik. 150x-esnél szépen bontja hajszálnyi réssel. Kissé eltérő szoros pár PA 270°.

23243+0343 STF3009 1829 2003 45 230 230 6,9 6,9 6,87 8,76

Berente (23 Y, 270x): Szoros, nagy eltérésű pár. A főcsillag aranysárga, a társa kékesfehér színű. PA 240°.

Görgei (9 L, 48x): Már bontja! 133x: Nagyon eltérő fényességű standard pár, sárga főcsillaggal. PA 255°.

Papp (24,4 T, 120x): Standard, de erősen eltérő aranysárga-fehér pár PA: 230°.

Vaskúti (20 T, 66x): Eléggé egyenlőtlen pár: kb. 8" szögtávolság, PA= 240°, fényességek 7^m/9^m. A főcsillag első ránézésre vörös színű. Egy 8^m,5 magnitúdós csillag követi elég távol.

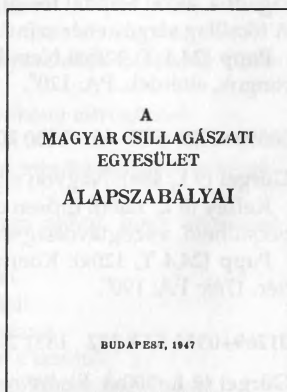
SCHNÉ ATTILA

Egy év – egy kép: az MCSE alapszabályai

Hatvan évvel ezelőtt, 1946. november 11-én alakult meg a Magyar Csillagászati Egyesület. Az MCSE (vagy ahogy mondani szoktuk: az ős-MCSE) rövid, két és fél évig kifejtett tevékenysége máig meghatározó jelentőségű a hazai amatőr csillagász mozgalomban. A kerek évfordulót arra használjuk fel, hogy Egy év – egy kép címmel sorozatot indítsunk lapunkban, egy-egy, az adott évre jellemző képet, dokumentumot bemutatva az amatőrmozgalom elmúlt hatvan évéből.

Az MCSE alapszabályait összefoglaló kis alakú, mindössze 11x15 cm-es, 20 oldalas füzet határozta meg az egyesület működését. A nyomdát csak 1947-ben hagyhatta el, hiszen az alapszabály belügyminiszteri engedélyezése csak 1947. augusztus 2-án történt meg.

Jórészt e kis füzet alapján dolgoztunk 1988/89 fordulóján, amikor az újjáalakítandó MCSE alapszabályát állítottuk össze, hiszen az egyesületi törvény hamarosan lehetővé tette, hogy 1989 elejétől minden komolyabb megkötöttség nélkül társadalmi szervezetek jöhessenek létre. Az új MCSE-alapszabály aztán az egyre-másra alakuló csillagászati szervezetek számára is alkalmas kiindulópontul szolgált.

Zách János Ferenc emléktáblája a Városházán

Érdekes kisebb távcsövekkel is megsejlelni a Hold déli részét első vagy utolsó negyed környékén. 60,9 fokos déli szélességnél és 5,3 fokos keleti hosszúságnál egy különösen szép területet találunk a kráterekkel sűrűn beszórt területen: a Zách-krátert és a hozzá tartozó szatellit krátereket. A holdatlaszok többsége az elnevezés eredetéként Franz Xavier von Zach-ot említi, a csillagász nemzetiségét általában osztrákként vagy németként említve. Mai szemmel világpolgárnak kellene tekinteni, mivel Európa számos városában élt és dolgozott. Zách János Ferenc 1754. június 13-án Pesten, az Invalidus Kórházban született. Édesapja Pest városának orvosa, egyben a kórház vezető orvosa volt. Morvaországból települt Magyarországra, de 1765-ben magyar nemességet kapott. A csillagász Zách, habár munkásságát Európa más országaiban fejtette ki, magát mindig magyarnak vallotta.

Miért vagyunk büszkéek Záchra, aki az emléktábla tanúsága szerint „nemzetközi hírnű tudós, ki jelentősen gyarapította tudásunkat égboltunkról és földünkön”? Dolgozott Párizsban, Lalande és Laplace barátjaként, majd Szászország londoni követének megbízásából. Legjelentősebb időszakát Gothában, illetve a közelében lévő Seeborgen töltötte, ahol ő alapította és vezette a nemzetközi hírnű csillagvizsgálót. Itt szervezte az első nemzetközi csillagászati konferenciát, és az első nemzetközi csillagászati szakfolyóiratot is ő indította útjára: a „Monatliche Korrespondenz” 1800-tól jelent meg Gothában.

Munkássága még számos fontos eredményt hozott. Zách Johann Hyeronimus Schroeterrel közösen szervezte meg az ekliptika környékének szisztematikus – megint csak nemzetközi összefogással végzett – feltérképezését, hogy megtalálják a Mars és a Jupiter pályája között keringő feltételezett bolygót. A felhívásuk megérkezése előtt fedezték fel a Cereset Palermóban, de hamarosan el is veszítették (a kedvetlen időjárás és égi helyzet miatt). Gauss Zách javaslatára dolgozott ki pontosabb számítási eljárást arra, hogy a kevése megfigyelés alapján meghatározzák a Ceres későbbi pozícióit. Maga Zách fedezte fel újra a kisbolygót a számítások alapján. A csillagászaton kívül a földrajz tudománya is sokat köszönhet Záchnak, többek között a földrajzi helymeghatározásban, földrajzi alappontok kijelölésében.

Zách János Ferenc születésekor az invalidusok kórháza Pest egyik legnagyobb és legszebb épülete lehetett. Ma ez a Városháza épülete. A csillagászat szerelmeseinek egy újabb emlékhely lehet az épület Gerlóczy utcai oldala, közvetlenül Városház utcai saroknál, ahol Zách egy korabeli festmény alapján készült dombormúról tekint ránk. Ha megállunk pár pillanatra, talán törlesztünk egy kicsit abból, hogy szülőföldjén sokszor méltatlanul megfeledkeztek róla.

